

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Ert dnr M2024/00755
Vårt dnr R-2024-15

Malmö den 27 maj 2024

REMISSVAR: Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet (SOU 2024:11)

Avfall Sverige är kommunernas branschorganisation inom avfallshantering. Avfall Sverige företräder Sveriges samtliga kommuner och därigenom indirekt även landets alla invånare. Avfall Sverige har också cirka 150 privata företag som associerade medlemmar.

Avfall Sveriges medlemmar arbetar enligt avfallshierarkin dvs. att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att avfall som uppstår återvinns och tas om hand på ett miljö- och hälsoskyddsmässigt godtagbart sätt i landets alla kommuner. Kommunernas avfallshantering är ett viktigt bidrag till den samlade miljö-, klimat- och samhällsnyttan. Vår vision är "Det finns inget avfall".

Avfall Sveriges synpunkter

Avfall Sveriges avstår från att lämna synpunkter om större delen av utredningens förslag, som bland annat rör terrängkörning, områdesskydd och Sveriges ekonomiska zon, som de har inte någon direkt koppling till det i 15 kap. 20 § miljöbalken reglerade kommunala avfallsansvaret. Avfall Sverige går inte heller in på frågor kring den närmare prövningsprocessen.

Kap. 8.2.1 Förutsättningarna för regeringsprövning

Avfall Sverige tillstyrker generellt Regeringsprövningsutredningens förslag att regeringen ska fokusera på miljöprövningar som kräver tydliga politiska avvägningar - att regeringens roll ska begränsas till ärenden som kräver ett ställningstagande som politiskt organ, såsom tillstånd till verksamheter som syftar till att upprätthålla grundläggande samhällsfunktioner, som samtidigt står i konflikt med intressen som miljöbalken syftar till att värna.

Avfall Sverige anser att bedömningen av när det är aktuellt med regeringsprövning behöver vara restriktiv, för att undvika en generell politisering av miljöprövningarna. Utredningen bedömer att en lämplig nivå för när sådan regeringsprövning ska komma i fråga är när det rör sig om ett *allmänt intresse av synnerlig vikt* och det handlar om viktiga samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet i vardag, kris och krig. Utredningen konstaterar att det i förarbetena till 21 kap. 7 § miljöbalken beskrivs mycket sparsamt vad som kan

utgöra ett allmänt intresse av synnerlig vikt, samt att bedömningen kan variera över tid. Här exemplifierar utredningen med de behov som uppstod ”under covid-19-pandemin, energikrisen och den uppkomna risken för cementbrist”. Som exempel på förhållanden som påverkar samhällets behov nämns i direktiven också det försämrade säkerhetspolitiska läget, den pågående klimatförändringen och situationen för den biologiska mångfalden.

Avfall Sverige delar utredningens bedömning att det ska krävas synnerlig vikt för att frågan ska lämnas till regeringen, men kan samtidigt konstatera att vad som är av synnerlig vikt för viktiga samhällsfunktioner, särskilt ”i vardagen”, kan komma att tolkas alltför brett och innebära att omställningen faktiskt försvåras genom att behovet ses utifrån dagens behov, dagens samhällsmodeller. Om frågan politiseras öppnas dessutom för påverkan som ligger utanför de möjligheter som parterna har inom en ordinarie prövning. Därför är utredningens omnämnande av ”faran för cementbrist” inte helt lämpligt att exemplifiera med. Att en verksamhet är av synnerlig vikt borde nämligen innefatta att det inte finns andra lämpliga, tillräckliga och tillgängliga alternativ inom en rimlig tid.

Kap. 10 Undantag från MKB-direktivet (föreslagna 6 kap. 48 och 49 §§ miljöbalken, m.m.)

Avfall Sverige är positivt inställt till utredningens förslag att införa sådana undantagsmöjligheter från MKB-direktivets krav, som framgår av artiklarna 1.3 och 2.4 i direktivet.

I fråga om artikel 1.3 avser detta undantag för projekt eller delar av projekt som enbart avser försvaret eller som enbart avser ”beredskapen vid civila olyckor och kriser”. Avfall Sverige stödjer att undantagsmöjligheterna införs, särskilt vad gäller undantag vid civila olyckor och kriser, som behöver vidtas akut. Avfall Sverige vänder sig dock emot ordvalet ”beredskap” i undantagsbestämmelsen. Detta begrepp bör inte följa med från den svenska lydelsen av MKB-direktivet till vår lagstiftning, eftersom innebörden av undantaget kan misstolkas och i framtiden tillämpas felaktigt. Utredningen anger att det enligt Kommissionens vägledning är osannolikt att undantaget för ”beredskap vid civila olyckor och kriser” är tillämpligt om det syftar till att möta en situation som både kan förutses och förebyggas, undantaget omfattar inte verksamheter och åtgärder som syftar till att förebygga sådana nödsituationer. Undantag är i allmänhet endast motiverade om den nödsituation som gav upphov till projektet inte kunde ha förutsetts eller, om den hade kunnat förutses, projektet inte hade kunnat genomföras tidigare. Det är alltså enbart verksamheter och åtgärder som behöver genomföras *vid, eller med anledning av*, en olycka eller kris som bör omfattas av undantag enligt artikel 1.3 i MKB-direktivet, konstaterar utredningen. Avfall Sverige delar den bedömningen och menar att undantagen bör nyttjas restriktivt.

Eftersom undantaget avser akuta nödatgärder som svar på olyckor och kriser, medan ”beredskap” i stället syftar sett till *förberedelser inför* olycka, krig eller kris, föreslår Avfall Sverige att begreppet bör ersättas med *nödatgärd, svarsåtgärd* eller det ord som ofta används i internationella insatser: *respons*. Det skulle överensstämma med de engelska och franska lydelserna av direktivet (the response to civil emergencies, réponse...).

Riskerna ökar vid avsaknad av fullständig miljöbedömning och MKB. Försvarets verksamheter kan, menar Avfall Sverige, medföra mycket stora miljö- och hälsorisker och medföljande avhjälpande- och skadeståndsansvar.

Vad gäller artikel 2.4 är det en förutsättning för undantag att en tillämpning av MKB-direktivets bestämmelser skulle få en betydande negativ inverkan på verksamhetens eller åtgärdens syfte, och undantaget ska endast tillämpas i undantagsfall (engelskans exceptional cases), konstaterar utredningen och tillägger att det ska vara omöjligt att uppfylla de fullständiga kraven i direktivet utan att syftet med projektet äventyras. Avfall Sverige konstaterar att det handlar om tidskritiska åtgärder som inte kan vänta på att en fullständig miljöbedömning görs.

Avfall Sverige ansluter sig till förslaget att meddelade undantag ska vara tidsbegränsade.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår seniora miljöjurist Andrea Hjärne, andrea.hjarne@avfallsverige.se, telefon 040-69 35 66.

Med vänlig hälsning,
Avfall Sverige



Lars Stjernkvist
Ordförande



Tony Clark
Vd